МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра історії філософії

Затверджено
На засіданні кафедри історії філософії
факультету філософського
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №1 від 11 вересня 2017 р.)

Завідувач кафедри історії філософії
докт. філос. наук, проф. Пашук А.І.

Силабус з навчальної дисципліни

«ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ: ЇЇ ВИТОКИ І СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ»

третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

для здобувачів усіх спеціальностей

Львів 2017 р.

Назва курсу	Практична філософія: її витоки і сучасні особливості
Адреса викладання курсу	м.Львів, вул. Університетська, 1. Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, кафедра історії філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки 033 Філософія
Викладач курсу	Дахній Андрій Йосипович, кандидат філософських наук, доцент кафедри історії філософії
Контактна інформація викладачів	a-dakhniy@ukr.net № моб. тел.: 0957365081
Консультації по курсу відбуваються	Щовівторка, 15:30-17:30 год. (м.Львів, вул. Університетська, 1, кафедра історії філософії, ауд. 303).
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Дисципліна «Практична філософія: її витоки і сучасні особливості» є дисципліною зі спеціальності «Історія філософії» для аспірантської освітньої програми «Філософія», яка викладається в одному семестрі в обсязі 3-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Курс розроблено в такий спосіб, аби надати студентам необхідні знання й навички, обов'язкові для того, щоб орієнтуватися в сучасному філософському просторі. У курсі представлено огляд ключових ідей, понять і концепцій західної філософії, які стосуються морально-етичної проблематики, а також як закономірності їхнього виникнення і розвитку, так і впливу на наше соціокультурне сьогодення.

Мета та цілі курсу	Метою вивчення дисципліни «Практична філософія: її витоки і сучасні особливості» є ознайомлення аспірантів із специфікою основних ідей, концепцій і понять західного мислення, починаючи з античності, які торкаються проблем практичної філософії
Література для вивчення дисципліни	1. Практична філософія: реальність і можливості / А.Лой, Є.Бистрицький, М.Бойченко, А.Єрмоленко // Філософська думка. 2017. № 3. С.6-23. 2. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К.: Лібра, 1999. 488 с. 3. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім. К.: Лібра, 2003. 248 с. 4. Адо П. Философия как способ жить / пер. с фр. В. А. Воробьева. Москва, Санкт-Петербург: Степной ветер, 2004. 288 с. 5. Адо П. Що таке антична філософія? / пер. з фр. Київ: Новий Акрополь, 2014. 428 с. 6. Арендт Х. Між минулим і майбутнім / пер. з англ. Київ: Дух і літера, 2002. 321 с. 7. Бауман З. Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / пер. з англ. О. Буценка. Київ: Дух і літера, 2014. 280 с. 8. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевности / пер. з англ. Київ: Критика, 2013. 176 с. 9. Брукс Д. ДНК особистості / пер. з англ. Г. Елланської. Київ: Наш формат, 2017. 376 с. 10. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст.: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 488 с. 11. Зотов А. Ф. Современная западная философия: учебн. Москва: Высшая школа, 2001. 784 с. 12. Аббаньяно Н. Мудрость философии. Пер. с итал. – Санкт-

Петербург, 1998. 312 с.
13. Карівець І. В. Повсякдення: між трансценденталізмом і дивовижністю: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 256 с.
14. Коплстон Ф. История философии. XX век. / пер. с англ. П. А. Сафронова. Москва: ЗАО Центрполиграф, 2002. 269 с.
15. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 3 / пер. з польс. О. Гірного. Львів: Свічадо, 1999. 568 с.
16. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней / пер. с итал. Санкт-Петербург: Петрополис, 1997. 849 с.
17. Ренч Т. Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія і практична філософія / пер. з нім. В. Приходька. Київ: Дух і літера, 2010. 348 с.
18. Лепп І. Християнська філософія екзистенції / пер. з франц. В. Ляха, О. Марштупенко. Київ: Університетське видавництво «Пульсари», 2004. 148 с.
19. Лютий Т. Ніцше. Самоперевершення. Київ: Темпора, 2016. 978 с.
20. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі / пер. з фр. О. А. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с.
21. Сумерки богов / Сост. и общ. ред. А. А. Яковлева: Перевод. М. : Политиздат, 1990. 398 с.
22. Смит Р. Быть человеком: историческое знание и сотворение человеческой природы / пер. с англ. Ирины Мюрберг; под науч. ред. Ирины Сироткиной. Москва: Канон+ РООИ Реабилитация, 2014. 368 с.
23. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / пер. з нім., післямова та прим. В. М. Купліна. Київ: Дух і Літера, 2011. 280 с.
24. Ваттимо Дж. Техника и существование. Пер. с итал. М.: Канон+, 2013. 208 с.
25. Фюрст М. Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. К.: ДУХ І ЛІТЕРА,

	Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. – 544с.
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин практичних занять. На самостійну роботу передбачено 42 години.
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу аспірант буде **знати**: • особливості виникнення у філософії проблематики практичного штибу, передовсім морально-етичного характеру; • специфіку західної філософської парадигми у її кореляції із західною історією; • найбільш репрезентативні фігури західного мислення і їхні основні підходи до формулювання та вирішення питань практичної філософії; • методологію вивчення практичної філософії; • головні характеристики залежності способу постановки і розв'язання питань практичної філософії від особливостей тих чи інших течій західного мислення **Вміти:** • давати визначення і грамотно оперувати ключовими термінами тих чи інших течій, які досліджують питання практичної філософської рефлексії; • застосовувати здобуті знання для аналізу та інтерпретації різноманітних філософських поглядів сучасності; • розуміти особливості взаємозв'язку між ідеями мислителів того самого філософського напрямку та водночас віднаходити паралелі до концепцій репрезентантів інших течій мислення; • володіти методологією та методами пізнання, які застосовує

	практична філософія; • ідентифікувати та аналізувати поняття, властиві для певного напряму чи філософа.
Ключові слова	Практична філософія, мораль, етика, етичні норми, прикладна етика, дискурсивна етика, універсалістська етика, комунікація, комунікативна раціональність, фронезис, мезотес, «золоте правило» моралі, категоричний імператив, етична стадія екзистенції, філософія життя, екзистенційна філософія, герменевтика, феноменологія, філософська антропологія, постмодернізм
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних (семінарських) занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	***Тема 1. Предмет, завдання і структура курсу.*** Визначення предмету, мети й основних параметрів курсу. З'ясування кореляції практичної філософії з теоретичною сферою філософського знання. Співвідношення етики й політики з аксіологією й антропологією. ***Тема 2. Становлення і розвиток практичної філософії у західній традиції.*** Систематичний та історичний способи постановки питань щодо практичної філософії. Практичні питання філософії: від античності до початку XXI сторіччя. Еволюція морально-етичних та політико-правових підходів у західному мисленні. ***Тема 3. Практична філософія на Стародавньому Сході: конфуціанство та буддизм.*** Людина і її соціальний контекст. Конфуціанське вчення про «виправлення імен». Ідеал мудреця. Практична поведінка і любов до старовини. Вправляння в доброчесності. Буддизм, його світоглядна

	база та медитативні практики. ***Тема 4. Конституювання практичної філософії на Заході: Аристотель і «фронезис».*** Аристотель: систематизація праксеологічних підходів. Предмет практичних дисциплін: пізнання «того, що може бути зміненим» (бути інакшим). «Орексіс» як турбота. Положення «Нікомахової етики». Ідея дружби. Чеснота як «золота середина» між двома порочними крайнощами. «Фронезіс» і «мезотес». Єдність етики і політики. ***Тема 5. Практична філософія елліністичної доби: від кінізму до стоїцизму.*** Александр Македонський та принципова зміна клімату в античній філософії. Розведення етики і політики. Еллінізм: філософія як мистецтво життя. «Атараксія» та «апатія» як психологічно-філософські стани. Протиставлення індивіда до суспільства. Діоген Сінопський. Етика кініків. Морально-етичні підходи епікурейців. Практична мудрість у справі подолання страху перед богами, перед невідомим і перед смертю. Практична філософія стоїків та її еволюція. Від Зенона до римської Стої. Неостоїцизм у римському мисленні: долання крайнощів кінізму, скептицизму, епікуреїзму. ***Тема 6. Християнські основи практичної філософії. Августин.*** Етика на основі християнської релігії. Імперативність десяти заповідей. «Агапе» і любов до ближнього. Агапе та caritas. Августинівське протиставлення caritas до cupiditas. Критика язичництва й егоїстичного концепту любові. Чинник гріховності в контексті переродження людини: від Адама до Ісуса Христа. Наслідування Христа. Морально-етичні погляди Томи Аквінського як систематизатора середньовічної схоластики. ***Тема 7. Романтизм vs. Просвітництво: контроверзи практичної філософії Нового часу.*** Антагонізм романтизму та Просвітництва. Політико-правова проблематика у філософії Просвітництва. Руссо: ідея «суспільного договору». Монтеск'є: поділ влади на три гілки. Визначення основних

	рис і складників просвітницького світогляду як передумови великої французької буржуазної революції. Європа і християнський світ. Спроби реабілітації християнських цінностей у романтизмі. Новаліс, Шатобріан, Баадер. Філософія романтизму і «весна народів». ***Тема 8. Філософія практичного розуму: Ім. Кант.*** Кант: людське повноліття як здатність жити своїм власним розумом. «Що я повинен робити?» – одне з чотирьох фундаментальних питань філософії. «Критика практичного розуму». Категоричний імператив. Інструментальне і комунікативне ставлення до Іншого. Ідея «вічного миру». ***Тема 9. Поворот до практичних проблем у «філософії життя» XIX століття.*** Шопенгауерові «Афоризми житейської мудрості». Шопенгауер як критик ідеології і німецького ідеалізму. Трансформація Шопенгауерових ідей Фрідріхом Ніцше. Від «волі до життя» до «волі до влади». Основні ідеї Ніцше. Як розуміти «нігілізм»? Імморалізм Ніцше й ультрарадикальна критика християнства. Етика «любові до дальнього». ***Тема 10. Практичний вимір людського існування в екзистенційній філософії XIX ст. Передекзистенціалізм С.К'єркегора.*** Ідентифікація екзистенційної філософії. Історичні й соціальні передумови постання екзистенціалізму як течії. Понятєва специфіка. Міждисциплінарний вимір екзистенційних ідей. Екзистенційність і екзистенціальність. Основні критерії екзистенційного мислення. К'єркегор: діалектика непрямого повідомлення і стадіальна концепція. Стадія етика. Контекст: естетична, етична та релігійна стадії людського існування, їхні основні репрезентанти. Телеологічне усування етичного на релігійній стадії. Поняття конфініумів. ***Тема 11. Практична філософія у комунікативному вимірі екзистенційного мислення.*** Релігійний екзистенціалізм Ясперса. Двополярність філософського горизонту Ясперса. Онтологія: потрійне членування буття. Предметне буття, екзистенція та трансценденція. Комунікація. «Межові ситуації» як передумова виявлення

	екзистенції. «Осьовий час» світової історії. Історико-філософська класифікація. Тлумачення ідеї університету. Сократичний тип виховання і навчання. Феномен атеїстичного екзистенціалізму Сартра. Філософія моралі в конкретній життєвій ситуації. Явище вибору. Конфліктність двох свобод. ***Тема 12. Практична філософія у комунікативному вимірі. Комунікативна раціональність Ю.Габермаса. Дискурсивна етика*** Філософія Франкфуртської школи. Пошуки шляхів виходу з кризи й концепт здорового суспільства. Е.Фромм. Соціально-економічні підвалини життя людини. М.Горкгаймер і протиставлення комунікативної раціональності до інструментальної. Дискурсивна етика Ю.Габермаса і К.-О. Апеля. Теорія комунікативної дії Габермаса. Інклюзивність у мультикультурному суспільстві. Процес секуляризації та емансипація етики від релігії. ***Тема 13. Комунікація і любов у філософії неотомізму.*** Енцикліка Папи Лева XIII як поштовх для розвитку неотомізму. Концепція інтегрального гуманізму Ж. Марітена. Критика двох моделей гуманізму з точки зору християнського мислення. Теоцентричний гуманізм. Релігійне мислення Е.Жільсона. Феномен aggiornamento. Неотомізм і сучасне католицьке мислення. Пастирське служіння. Постать Івана Павла II і соціальні зміни в Європі XX сторіччя. Переосмислення поняття caritas та енцикліка Папи Бенедикта XVI «Бог є любов». ***Тема 14. Феноменологія. Життєвий світ і комунікація.*** Основні ідеї феноменології Гуссерля. Інтенціональність свідомості. Епохе. Феноменологічна редукція. Життєвий світ і наука. Від Е.Гуссерля до Ж.-Л. Марйона. Філософія Макса Шелера. Внесок у феноменологію М. Гайдеґґера. Герменевтична феноменологія як корекція феноменології трансцендентальної. Гайдеґґерова філософія техніки. Феноменологія тілесності М. Мерло-Понті. Етика Е. Левінаса як альтернатива до фундаментальної онтології Гайдеґґера. Філософія обличчя Іншого. Феноменологія в сучасних умовах. Феноменологія дару Ж.-Л. Марйона. ***Тема 15. Практична філософія у світлі розвитку американського прагматизму.*** Американське походження прагматизму. «Ослаблена спадковість». Прагматистська теорія істини як альтернатива до кореспондентської моделі.

	Значення Ч.С. Пірса. Принцип практичних наслідків. Філософія і психологія на прагматистських засадах: В. Джеймс. Прагматизм і прагматицизм. Розвиток прагматистських ідей у Дж. Дюї. Неопрагматизм Р. Рорті. ***Тема 16. Практична філософія постмодернізму та прикладна етика. Практична філософія у контексті проблематики постлюдини.*** Структуралізм, постструктуралізм, постмодернізм. Основні критерії постмодернізму. Критика принципового, апологія випадкового. Критика (моральних) метанаративів. Основні представники постмодернізму. Постмодернізм у літературі: У. Еко. М. Фуко і археологія знання. Дослідження насильницького потенціалу цивілізації. Ж.Дельоз і поняття різоми. Прикладна етика. Осмислення явищ клонування, евтаназії тощо. Когнітивні науки та вагомість нейронаук. Інформаційна та біотехнологічна революції як визначальні для сучасного стану світу. Тенденції XXI сторіччя і дослідження Ю.Н. Харарі.
Підсумковий контроль, форма	залік у кінці семестру усний
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують знань з філософських і історико-філософських дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння першоджерел і глибинного зв'язку між філософськими концепціями.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, дискусії. Проведення останніх сприятиме побудові освітнього простору як простору прояву пізнавальних ініціатив та інтересів студентів і створення індивідуальної освітньої траєкторії. Завдяки дискусіям зі студентами мають бути встановлені партнерські стосунки, які б сприяли найбільш повному розкриттю особистісного інтелектуального потенціалу кожного студента.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: • практичні/самостійні тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна

діяльності)	кількість балів_____ • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів_____ • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 100 Підсумкова максимальна кількість балів 100. **Письмові роботи:** Передбачається, що аспіранти виконають декілька видів письмових робіт (зокрема, реферати й есе). **Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи аспірантів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших аспірантів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Відвідання занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти всіляко заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. **Стратегія виставлення балів.** Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на

	заняттях та активність аспіранта під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до заліку.	1. Філософія як поєднання теоретичного, практичного та «поєтичного» розуму. 2. Виникнення практичної філософії на Сході й на Заході. Проблема сумісності. Інтровертивність та екстравертивність у сприйнятті культури. 3. Конфуціанське вчення про «виправлення імен». Ідеал мудреця. Практична поведінка і любов до старовини. 4. Практичний вимір буддизму. Практикування самообмеження. 5. «Праксіс» і «прагма» у давньогрецькій філософії. 6. «Осьовий час» світової історії та становлення морально-етичної проблематики. 7. Перехід від міфології до морально-етичної філософії. Сумління і вибір. 8. «Золоте правило» моралі: спільні духовні витоки людства. 9. Сократовий етичний раціоналізм. Критика релятивізму софістів. 10. Співвідношення етики й політики з аксіологією й антропологією. 11. Систематичний та історичний способи постановки питань щодо практичної філософії. 12. Практичні питання філософії: від античності до початку XXI сторіччя. Еволюція морально-етичних та політико-правових підходів у західному мисленні. 13. Аристотель: систематизація праксеологічних підходів. Предмет практичних дисциплін: пізнання «того, що може бути зміненим» (бути інакшим). 14. Положення Аристотелевої «Нікомахової етики». Ідея дружби. Чеснота як «золота середина» між двома порочними крайнощами.

	15. «Фронезіс» і «мезотес». Єдність етики і політики. 16. Практична філософія елліністичної доби: від кінізму до стоїцизму. 17. Александр Македонський та принципова зміна клімату в античній філософії. Розведення етики і політики. 18. Еллінізм: розуміння філософії як мистецтва жити. 19. «Атараксія» та «апатія» як психологічно-філософські стани. Протиставлення індивіда до суспільства. 20. Діоген Сінопський. Етика кініків. 21. Морально-етичні підходи епікурейців. Практична мудрість у справі подолання страху перед богами, перед невідомим і перед смертю. 22. Практична філософія стоїків та її еволюція. Від Зенона до римської Стої. 23. Неостоїцизм у римському мисленні: долання крайнощів кінізму, скептицизму, епікуреїзму. 24. Християнські основи практичної філософії. Августин. 25. Формування етики на основі християнської релігії. Імперативність десяти заповідей. 26. «Агапе» і любов до ближнього. Агапе та caritas. Августинівське протиставлення caritas до cupiditas. Критика язичництва й егоїстичного концепту любові. 27. Чинник гріховності в контексті переродження людини: від Адама до Ісуса Христа. Наслідування Христа. 28. Морально-етичні погляди Томи Аквінського як систематизатора середньовічної схоластики. 29. Політико-правова проблематика у філософії Просвітництва. 30. Ж.-Ж. Руссо: ідея «суспільного договору». 31. Ш.-Л. Монтеск'є: поділ влади на три гілки. Дух законів. «Географізм». 32. Визначення основних рис і складників просвітницького світогляду як передумови великої французької буржуазної революції. 33. Європа і християнський світ. Спроби реабілітації християнських цінностей у романтизмі. Новаліс, Шатобріан, Баадер.

	34. Філософія романтизму і «весна народів». 35. Філософія практичного розуму: Ім. Кант. 36. Кант: людське повноліття як здатність жити своїм власним розумом. 37. «Критика практичного розуму». Категоричний імператив. Інструментальне і комунікативне ставлення до Іншого. 38. Ім. Кант та його ідея «вічного миру». 39. Сковорода і «споріднена» праця. 40. Виникнення і розвиток некласичної філософської парадигми. Поняття «постідеалістичного XIX сторіччя». 41. Етика песимізму Артура Шопенгауера. 42. Імморалізм Фрідріха Ніцше і “переоцінка всіх цінностей”. Критика християнської моралі. 43. Етика нігілізму. Ф.Ніцше і Ф.Достоєвський. 44. Проблема комунікації у філософії Ясперса. Суспільно-політичний аспект. 45. Ясперс і питання колективної провини. 46. Жан-Поль Сартр і концепція критики діалектичного розуму. 47. Альбер Камю і проблема самогубства. 48. Свобода як умова морального самовдосконалення та розвитку суспільства у філософії Мілля. 49. Карл Поппер про відкриті і закриті суспільства: історико-філософський аспект. Значення попперівської концепції відкритого суспільства. 50. Соціальні й антропологічні погляди Еріха Фромма. 51. Соціальна філософія Франкфуртської школи. 52. Макс Горкгаймер і критика інструменталістського мислення. 53. Розвиток ідей Франкфуртської школи Юргеном Габермасом. 54. Теорія дискурсу Апеля і Габермаса. 55. «Праксіс» і «прагма». Філософські основи прагматизму. Принцип практичних наслідків. 56. Чарлз Сандерс Пірс і заснування прагматизму. Прагматизм і прагматицизм. 57. Філософія постмодернізму. Практичні аспекти. 58. Арендт Х. «Істина і політика» 59. Габермас Ю. «Залучення іншого».

	60. Гьосле В. «Велич і межі практичної філософії Канта».
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Тиж. 1. 7 вересня **2 акад. год.**	***Тема 1*: *Предмет, завдання і структура курсу.*** Визначення предмету, мети й основних параметрів курсу. З'ясування кореляції практичної філософії з теоретичною сферою філософського знання. Співвідношення етики й політики з аксіологією й антропологією.	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	1-10	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 2. 14 вересня **2 акад. год.**	***Тема 2*: *Становлення і розвиток практичної філософії у західній традиції.*** Систематичний та історичний способи постановки питань щодо практичної філософії. Практичні питання філософії: від античності до початку XXI сторіччя. Еволюція морально-етичних та політико-правових	Лекція *F2F*	Презентація, Навчально-методичні матеріали	1-20	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	підходів у західному мисленні.					
Тиж. 3. 21 вересня **2 акад. год.**	***Тема 3. Практична філософія на Стародавньому Сході: конфуціанство та буддизм.*** Людина і її соціальний контекст. Конфуціанське вчення про «виправлення імен». Ідеал мудреця. Практична поведінка і любов до старовини. Вправляння в доброчесності. Буддизм, його світоглядна база та медитативні практики.	Лекція *F2F*	Презентація, відеоматеріали	1-10	Виконання індивідуального завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 4. 28 вересня **2 акад. год.**	***Тема 4. Конституювання практичної філософії на Заході: Аристотель і «фронезис».*** Аристотель: систематизація праксеологічних підходів. Предмет практичних дисциплін: пізнання «того, що може бути зміненим» (бути інакшим). «Орексіс» як турбота. Положення «Нікомахової етики». Ідея дружби. Чеснота як «золота середина» між двома порочними крайнощами. «Фронезіс» і «мезотес».	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	1-10	Написання есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	Єдність етики і політики.					
Тиж. 5. 5 жовтня **2 акад. год.**	***Тема 5. Практична філософія елліністичної доби: від кінізму до стоїцизму.*** Александр Македонський та принципова зміна клімату в античній філософії. Розведення етики і політики. Еллінізм: філософія як мистецтво життя. «Атараксія» та «апатія» як психологічно-філософські стани. Протиставлення індивіда до суспільства. Діоген Сінопський. Етика кініків. Морально-етичні підходи епікурейців. Практична мудрість у справі подолання страху перед богами, перед невідомим і перед смертю. Практична філософія стоїків та її еволюція. Від Зенона до римської Стої. Неостоїцизм у римському мисленні: долання крайнощів кінізму, скептицизму, епікуреїзму.	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	1-10	Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	

Тиж. 6. 12 жовтня **2 акад. год.**	***Тема 6. Християнські основи практичної філософії. Августин.*** Етика на основі християнської релігії. Імперативність десяти заповідей. «Агапе» і любов до ближнього. Агапе та caritas. Августинівське протиставлення caritas до cupiditas. Критика язичництва й егоїстичного концепту любові. Чинник гріховності в контексті переродження людини: від Адама до Ісуса Христа. Наслідування Христа. Морально-етичні погляди Томи Аквінського як систематизатора середньовічної схоластики.	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	1-10	Написання есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 7. 19 жовтня **2 акад. год.**	***Тема 7. Романтизм vs. Просвітництво: контроверзи практичної філософії Нового часу.*** Антагонізм романтизму та Просвітництва. Політико-правова проблематика у філософії Просвітництва. Руссо: ідея «суспільного договору». Монтеск'є: поділ влади на три гілки. Визначення основних рис і складників просвітницького світогляду як	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	1-10	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	передумови великої французької буржуазної революції. Європа і християнський світ. Спроби реабілітації християнських цінностей у романтизмі. Новаліс, Шатобріан, Баадер. Філософія романтизму і «весна народів».					
Тиж. 8. 26 жовтня **2 акад. год.**	***Тема 8. Філософія практичного розуму: Ім. Кант.*** Кант: людське повноліття як здатність жити своїм власним розумом. «Що я повинен робити?» – одне з чотирьох фундаментальних питань філософії. «Критика практичного розуму». Категоричний імператив. Інструментальне і комунікативне ставлення до Іншого. Ідея «вічного миру».	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-24	Застосування методики чи тесту Проведення дослідження	
Тиж. 9. 2 листопада **2 акад. год.**	***Тема 9. Поворот до практичних проблем у «філософії життя» XIX століття.*** Шопенгауерові «Афоризми житейської мудрості». Шопенгауер як критик ідеології	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-20	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	і німецького ідеалізму. Трансформація Шопенгауерових ідей Фрідріхом Ніцше. Від «волі до життя» до «волі до влади». Основні ідеї Ніцше. Як розуміти «нігілізм»? Імморалізм Ніцше й ультрарадикальна критика християнства. Етика «любові до дальнього».					
Тиж. 10. 9 листопада **2 акад. год.**	***Тема 10. Практичний вимір людського існування в екзистенційній філософії XIX ст. Передекзистенціалізм С.К'єркегора.*** Ідентифікація екзистенційної філософії. Історичні й соціальні передумови постання екзистенціалізму як течії. Поняттєва специфіка. Міждисциплінарний вимір екзистенційних ідей. Екзистенційність і екзистенціальність. Основні критерії екзистенційного мислення. К'єркегор: діалектика непрямого повідомлення і стадіальна концепція. Стадія етика.	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-20	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	Контекст: естетична, етична та релігійна стадії людського існування, їхні основні репрезентанти. Телеологічне усування етичного на релігійній стадії. Поняття конфініумів.					
Тиж. 11. 16 листопада **2 акад. год.**	***Тема 11. Практична філософія у комунікативному вимірі екзистенційного мислення.*** Релігійний екзистенціалізм Ясперса. Двополярність філософського горизонту Ясперса. Онтологія: потрійне членування буття. Предметне буття, екзистенція та трансценденція. Комунікація. «Межові ситуації» як передумова виявлення екзистенції. «Осьовий час» світової історії. Історико-філософська класифікація. Тлумачення ідеї університету. Сократичний тип виховання і навчання. Феномен атеїстичного екзистенціалізму Сартра. Філософія моралі в конкретній життєвій ситуації. Явище вибору. Конфліктність	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-24	Написання есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	двох свобод.					
Тиж. 12. 23 листопада **2 акад. год.**	***Тема 12. Практична філософія у комунікативному вимірі. Комунікативна раціональність Ю.Габермаса. Дискурсивна етика*** Філософія Франкфуртської школи. Пошуки шляхів виходу з кризи й концепт здорового суспільства. Е.Фромм. Соціально-економічні підвалини життя людини. М.Горкгаймер і протиставлення комунікативної раціональності до інструментальної. Дискурсивна етика Ю.Габермаса і К.-О. Апеля. Теорія комунікативної дії Габермаса. Інклюзивність у мультикультурному суспільстві. Процес секуляризації та емансипація етики від релігії. -	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-20	Написання есе Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

Тиж. 13. 30 листопада **2 акад. год.**	***Тема 13. Комунікація і любов у філософії неотомізму.*** Енцикліка Папи Льва XIII як поштовх для розвитку неотомізму. Концепція інтегрального гуманізму Ж. Марітена. Критика двох моделей гуманізму з точки зору християнського мислення. Теоцентричний гуманізм. Релігійне мислення Е.Жільсона. Феномен aggiornamento. Неотомізм і сучасне католицьке мислення. Пастирське служіння. Постать Івана Павла II і соціальні зміни в Європі XX сторіччя. Переосмислення поняття caritas та енцикліка Папи Бенедикта XVI «Бог є любов».	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-20	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	
Тиж. 14. 7 грудня **2 акад. год.**	***Тема 14. Феноменологія. Життєвий світ і комунікація.*** Основні ідеї феноменології Гуссерля. Інтенціональність свідомості. Епохе. Феноменологічна редукція. Життєвий світ і наука. Від Е.Гуссерля до Ж.-Л. Марйона. Філософія Макса Шелера.	Лекція	Презентація, відеоматеріали, навчально-методичні матеріали	10-20	Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	

	Внесок у феноменологію М. Гайдеґґера. Герменевтична феноменологія як корекція феноменології трансцендентальної. Гайдеґґерова філософія техніки. Феноменологія тілесності М. Мерло-Понті. Етика Е. Левінаса як альтернатива до фундаментальної онтології Гайдеґґера. Філософія обличчя Іншого. Феноменологія в сучасних умовах. Феноменологія дару Ж.-Л. Марйона.					
Тиж. 15. 14 грудня **2 акад. год.**	***Тема 15. Практична філософія у світлі розвитку американського прагматизму.*** Американське походження прагматизму. «Ослаблена спадковість». Прагматистська теорія істини як альтернатива до кореспондентської моделі. Значення Ч.С. Пірса. Принцип практичних наслідків. Філософія і психологія на прагматистських засадах: В. Джеймс. Прагматизм і	Лекція *F2F*	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-24	Підготовка авторської анкети Проведення дослідження	

	прагматицизм. Розвиток прагматистських ідей у Дж. Дюї. Неопрагматизм Р. Рорті.					
Тиж. 16. 21 грудня **2 акад. год.**	***Тема 16. Практична філософія постмодернізму та прикладна етика. Практична філософія у контексті проблематики постлюдини.*** Структуралізм, постструктуралізм, постмодернізм. Основні критерії постмодернізму. Критика принципового, апологія випадкового. Критика (моральних) метанаративів. Основні представники постмодернізму. Постмодернізм у літературі: У. Еко. М. Фуко і археологія знання. Дослідження насильницького потенціалу цивілізації. Ж.Дельоз і поняття різоми. Прикладна етика. Осмислення явищ клонування, евтаназії тощо. Когнітивні науки та вагомість нейронаук. Інформаційна та біотехнологічна революції як визначальні для сучасного стану світу. Тенденції XXI сторіччя і дослідження Ю.Н.	Семінарське заняття	Презентація, Відеоматеріали Навчально-методичні матеріали	10-24	Індивідуальне завдання Ведення тематичного словника Підготовка презентації	

	Xapapi.					